

Abstrakt: Mobilita obchodních společností v právu Evropské Unie

1. Úvod

Oproti všeobecným očekáváním spjatými se sjednocením a liberalizací evropského vnitřního trhu, autonomie vůle při výběru korporátního práva v Evropské unii přicházelo pomalu a nejednotně. Po neúspěšném pokusu o prosazení Úmluvy o vzájemném uznávání společností a právnických osob v roce 1968¹ bylo upuštěno od vytvoření právního rámce založeného na sekundární evropské legislativě v oblasti práva obchodních společností a jejich přeshraniční mobility. V takové situaci Soudní dvůr Evropské unie (dále jen "SDEU" nebo "Soudní dvůr") jednal s atypickou pro něj zdrženlivostí a opatrností ve svém rozsudku *Daily Mail*, v němž byla britské společnosti odepřena možnost přestěhovat se do Nizozemska.² Způsobené právní vakuum umožnilo členským státům zachovat svá vlastní pravidla mezinárodního práva soukromého v oblasti obchodního práva, a to včetně ustanovení omezující autonomii vůle při výběru rozhodného korporátního práva.³

Nedávná vysoce sledovaná rozhodnutí SDEU v kauzách *VALE*⁴ a *Cartesio*⁵ znova obrátila pozornost odborné, ale i širší veřejnosti na problematiku podnikové mobility v rámci Evropské unie. Vzhledem k tomu, že předchozí rozhodnutí Soudního dvora týkající se volného pohybu společností často byla kontroverzní a nejednotná z hlediska kontinuity vytvářené doktríny, byla tato nová rozhodnutí očekávána s nadšením. Důležitost výše uvedených rozhodnutí spočívá především v jejich podílu na přípravě cesty pro relativně nový typ přeshraniční transakce, kterým je přeshraniční přeměna (*cross-border conversion*).⁶ *VALE* a *Cartesio*, stejně jako téma firemní mobility obecně, byla hojně komentována v dostupné literatuře, nicméně zaměření autorů se vztahuje zejména na právní interpretaci konkrétních rozhodnutí, přičemž důležité důsledky

---

¹EC Convention on the Mutual Recognition of Companies and Bodies Corporate of 29 February 1968, Bulletin of the European Communities, Supplement 2/69, pp. 7-18.

²Case 81/87 *The Queen v HM Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc.* [1988] ECR 5483.

³Stephan Rammeloo, 'Corporations in Private International Law: A European Perspective', Oxford University Press, 2001, pp. 36-37; Tito Ballarino, 'From Centros to Überseering: EC Right of Establishment and the Conflict of Laws', *Yearbook of Private International Law*, 2002, pp. 203-208.

⁴Case C-378/10 *VALE Építési kft.* [2012] ECR 00000.

⁵Case C-210/06 *Cartesio Oktató és Szolgáltató bt* [2008] ECR I-9614.

⁶Eddy Wymeersch, 'Is a Directive on Corporate Mobility Needed?', *European Business Organization Law Review* (2007) 8, pp. 161-169.

těchto rozhodnutí pro základy doktríny korporátní mobility jsou často opomíjeny. Daná práce se snaží tyto důsledky analyzovat a předložit pozornosti čtenářů.

Lze tvrdit, že mobilita společností v Evropě dosáhla určité úrovně zralosti a právní rámec upravující danou oblast, spočívající především na judikatuře SDEU, je již etablován a náležitě prozkoumán. Nicméně se zdá, že zcela nespoutaná svoboda usazování bude Soudním dvorem obětována za účelem toho, aby bylo zachráněno zdání konzistence řady jeho dosavadních, často protichůdných rozsudků. Zejména je nepravděpodobné, aby Soudní dvůr rozvinul judikaturu do konečné podoby svých logických závěrů, které by přivodily zrušení aplikace teorie sídla v plném rozsahu, neboť by to bylo v rozporu s dosavadním postojem, opakovaně potvrzeným Soudním dvorem.⁷

Firemní mobilita je fascinující a dynamicky se rozvíjející obor s přímým dopadem na evropskou podnikatelskou sféru, a tudíž i na životní standard evropských občanů. Na tomto místě bych chtěl upozornit na specifický charakter tohoto odvětví, které lze popsat jako směs pravidel, pojmů a mechanismů ze tří samostatných oblastí práva - práva EU, práva obchodních společností a mezinárodního práva soukromého. Vzhledem k omezenému rozsahu práce, komplexní hodnocení, které by zkoumalo tuto otázku ve světle všech tří výše uvedených oborů, by měla nepříznivý dopad na přidanou hodnotu práce a jako následek vyústila v poměrně povrchní popis dosavadního vývoje ve sféře podnikové mobility. Tato logika mě vedla k zaměření se na danou problematiku především z hlediska práva EU. Další omezení rozsahu práce, které bych chtěl objasnit v úvodu práce, se týká jednotlivých celků, tvořících obor firemní mobility – práce se zabývá tzv. re-inkorporační mobilitou (změna sídla po založení společnosti) spíše než inkorporační mobilitou (založení nové společnosti v kterémkoliv členském státě) a v rámci re-inkorporační mobility je kladen důraz zejména na přeshraniční přeměny, spíše než na přeshraniční fúze.

Ve vypracování práce jsem se řídil následující výzkumnou otázkou: „Jak nedávná rozhodnutí SDEU týkající se přeshraničních přeměn ovlivnila stávající doktrínu firemní mobility, formulovanou předchozím *acquis* a zda je nutné přijmout další legislativní opatření s cílem umožnit společnostem využít tohoto vývoje?“

---

⁷Justin Borg-Barthet, 'Free at last? Choice of corporate law in the EU following the judgment in Vale', *International & Comparative Law Quarterly*, I.C.L.Q. 2013, 62(2), © 2013 Cambridge University Press, p. 505.

V návaznosti na výzkumnou otázku jsem vyvinul následující hypotézu: „Doktrína firemní mobility, tak jak byla formulována v předchozím *acquis*, se odklání od svých dosavadních konceptů s ohledem na nový vývoj v oblasti přeshraničních přeměn. Jakožto nositel nového institutu, tento vývoj nemůže být založen pouze na judikatuře Soudního dvora a na primárním právu, neboť tato postrádají právní konkrétnost nezbytnou pro současné a budoucí rozvinutí.

2. Mobilita společností - všeobecný přehled

Význam mobility společností spočívá v ekonomických důsledcích vyplývajících z tohoto jevu. McCahery a Vermeulen ve svém článku „Principy firemní mobility“ shrnují přínos firemní mobility následovně:

„Firemní mobilita přináší významné zlepšení výkonnosti evropských podniků, a tím posiluje důvěru v hospodářský růst v rámci EU. Přispívá tedy k vytvoření nejdynamičtější a nejkonkurenceschopnější ekonomiky založené na informacích, jak je to stanoveno v cílech Lisabonské smlouvy.“⁸

V praxi, na druhé straně, nejsou k dispozici žádné empirické studie, které by jednoznačně potvrdily kauzální výskyt pozitivního účinku na evropskou ekonomiku. Mörsdorf tvrdí, že judikatura Soudního dvora vedla k vysoké úrovni firemní mobility v rámci EU.⁹ Studie však dokazují, že intenzita mobility společností je poměrně nízká a zahrnuje především tzv. start-up firmy s velmi krátkou životností, proto by bylo možné namítnout, že současný vliv podnikové mobility na ekonomiku EU je v podstatě zanedbatelný.¹⁰ Je třeba ale poznamenat, že výsledky empirických studií, nelze vykládat v tom smyslu, že firemní mobilita je neúčinným konceptem, nebo že neexistuje žádná poptávka po takovém instrumentu. Znamená to především to, že oblast mobility společností v současné době stále obsahuje značná omezení a nejasnosti, které

---

⁸Erik P.M. Vermeulen and Joseph A. McCahery, 'Understanding Corporate Mobility: Towards the Foundation of European Internal Affairs Doctrine', Working Paper Prepared for the 5th European Company Law and Corporate, Governance Conference in Berlin on 27-28 June, 2007.

⁹Oliver Mörsdorf, 'The Legal Mobility of Companies within the European Union through Cross-border Conversions', *Common Market Law Review* 49, 2012, p. 631.

¹⁰William W. Bratton, Joseph A. McCahery, and Erik P. M. Vermeulen, 'How Does Corporate Mobility Affect Lawmaking? A Comparative Analysis' (January 2008). ECGI - Law Working Paper No. 91/2008; Georgetown Law and Economics Research Paper No. 1086667; Amsterdam Center for Law & Economics Working Paper No. 2008-01.

způsobují neochotu podnikatelů plně využít svých práv zaručených svobodou usazování. Poptávka po podnikové mobilitě byla mimo jiné potvrzena průzkumem Generálního ředitelství pro vnitřní trh a služby zveřejněného v rámci konzultací a slyšení o budoucích prioritách pro akční plán na modernizaci práva společností a efektivnějšího řízení podniků v Evropské unii. V tomto průzkumu se téměř 80% respondentů domnívalo, že je stále potřeba směrnicí regulující přemístění sídla, která by měla významný dopad na praktické záležitosti týkající se přeshraničních přeměn.¹¹

3. Současný právní rámec mobility společností

Z praktického hlediska mohou podnikatelé v současné době založit společnost v jakémkoliv členském státě podle své volby („domovský ČS“) a následně provádět obchody s touto společností v jakémkoliv jiném členském státě („hostitelský ČS“). Hostitelský členský stát musí uznat právní osobnost a právní charakteristiku společnosti jako takové – to znamená, že pravidla týkající se vnitřní organizace, ručení, tvorby rezerv, postavení společnosti, odpovědnosti jednatelů, atd. jsou upraveny výhradně právem domovského členského státu. Z právního hlediska má společnost povinnost v hostitelském ČS zřídit pobočku, která má být zapsána v příslušném rejstříku hostitelského ČS v souladu s pravidly stanovenými 11. směrnicí o právu obchodních společností.¹² Fakticky tato „pobočka“ může být reálným ústředím ekonomické činnosti společnosti, nebo dokonce jediným místem provozu celé společnosti. V tomto případě společnost nespojuje s domovským ČS nic víc než sídlo (z toho plyne název „*letterbox company*“ – volně přeloženo jako společnost v poštovní schránce).

Současná judikatura definuje určité limity pro existující firmy, které chtějí emigrovat do jiného členského státu.¹³ Z tohoto důvodu přeshraniční mobilita byla dosud omezena pouze na fázi

---

¹¹Consultation and Hearing on Future Priorities for the Action Plan on Modernizing Company Law and Enhancing Corporate Governance in the European Union summary report of July 2006, available online at http://ec.europa.eu/internal_market/company/consultation/index_en.htm

¹²Eleventh Council Directive 89/666/EEC of 21 December 1989 concerning disclosure requirements in respect of branches opened in a Member State by certain types of company governed by the law of another State [1989] OJ L395/36.

¹³Wolf-Georg Ringe, 'Corporate Mobility in the European Union – a Flash in the Pan? An empirical study on the success of lawmaking and regulatory competition', University of Oxford Legal Research Paper Series, Paper No 34/2013, June 2013, p. 5.

založení společnosti. Ze stejného důvodu nedošlo k žádné masivní vlně migrace existujících etablovaných společností. Možnost přemístění stávajícího podniku je stále do určité míry nejasné, kvůli koncepčním nedostatkům v rámci judikatury Soudního dvora.¹⁴ Tento aspekt mobility byl spíše v oblasti regulace právními předpisy – poté, co Komise oficiálně upustila od plánů na přijetí 14. směrnice, Evropský parlament se opakovaně pokoušel tento projekt oživit.¹⁵ Komise na začátku roku 2013 zahájila veřejnou konzultaci ohledně potřeby přijetí takové směrnice.¹⁶ V rámci stávajícího právního řádu 11. směrnice o přeshraničních fúzích a článek 8 Statutu evropské společnosti (SE)¹⁷ v současné době poskytují jediný prostředek přesunu již založené společnosti do jiného ČS, aniž by byla daná společnost zrušena, nebo se musela zaregistrovat jako nová společnost.

4. Firemní mobilita a problém autonomie v evropském právu obchodních společností

Soudní dvůr opakovaně uznal skutečnost, že společnosti jsou tvory národního práva ČS („creatures of national law“). Z toho vyplývá, že je na členských státech, aby určily podmínky, za kterých jsou společnosti zakládány a za kterých jsou schopny fungovat. Tato výsada členských států zahrnuje možnost definovat tzv. spojující prvky, které jsou nezbytné pro usazení a existenci společnosti v konkrétním ČS v souladu s jeho právními předpisy. Nicméně to neznamená, že si členské státy ponechávají pravomoc stanovit veškeré podmínky, které regulují usazování společností působících v rámci Evropské unie. Je potřeba vyhledat rovnováhu mezi právem států regulovat firmy na svém území a ekonomickými svobodami zaručenými evropským právem. Rovnováha mezi právy ČS a individuální autonomií je zvláště problematická oblast mezinárodního práva soukromého v případě obchodních společností, protože na rozdíl od

---

¹⁴Wolf-Georg Ringe, ‘No Freedom of Emigration for Companies?’ (2005) 16 European Business Law Review, p. 621.

¹⁵European Parliament, Committee on Legal Affairs, ‘Draft Report with recommendations to the Commission on cross-border transfers of company seats’ 2008/2196 (INI) of 17 October 2008. More recently, European Parliament resolution of 2 February 2012 with recommendations to the Commission on a 14th company law directive on the cross-border transfer of company seats (2011/2046(INI)), and report of 9 January 2012.

¹⁶Consultation on the cross-border transfers of registered offices of companies (January-April 2013), see http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/seat-transfer/index_en.htm.

¹⁷Council Regulation (EC) No 2157/2001 of 8 October 2001 on the Statute for a European Company (SE), [2001] OJ L294/1.

mnoha jiných oblastí občanského a obchodního práva, velikost role států či jednotlivců v regulaci obchodních společností zůstává přinejmenším sporná.¹⁸ Členským státům se dosud nepodařilo vytvořit společnou koncepci struktury práva společností vzhledem k odlišným názorům týkajících se konkrétních zájmů, které by měly být chráněny takovým právním rámcem. Jako příklad lze uvést, že některé členské státy pohlíží na právo obchodních společností především jako na disciplínu, která se zabývá vztahem mezi společníky a jednatelem, zatímco jiné státy do toho zahrnují i další oblasti jako pracovní právo a mechanismy týkající se správy a řízení společností.¹⁹ Spojené království je ukázkovým příkladem první skupiny, zatímco Německo je vzorovým příkladem druhé skupiny. Přílišná odlišnost mezi právními předpisy členských států a mezi jejich koncepcemi korporátní právní teorie ztěžuje úkol minimalizace rozdílů prostřednictvím harmonizace základních institutů práva obchodních společností. V důsledku těchto základních neshod, autonomie vůle ohledně volby rozhodného práva obchodních společností v EU zůstává hluboko pod svým potenciálem.²⁰

5. Důsledky rozhodnutí VALE

Jednou z novot, kterou přináší rozhodnutí VALE oproti předchozí judikatuře, je argumentace principem ekvivalence a principem efektivity. Zatímco v rozhodnutí SEVIC (2005) Soudní dvůr uvedl, že pravidla pro vnitrostátní fúzi by měla být použitelná i na přeshraniční fúze a operuje konceptem rovnocennosti, zásada efektivity v tomto případě zcela chyběla, a je rozvinutá až v odůvodnění rozhodnutí v případě VALE.²¹

Princip ekvivalence znamená, že procesní pravidla určená k zajištění ochrany práv nabytých podle právních předpisů EU by sice měla být určována národním právem členského státu, ale pouze pod podmínkou, že tato pravidla nebudou méně příznivá než ta, kterými se řídí obdobné případy vnitrostátní povahy. Zásada efektivity navíc určuje, že tato procesní pravidla nesmí v

---

¹⁸Clive M. Schmitthoff, 'Company Structure and Employee Participation in the EEC-the British Attitude' (1976) ICLQ p. 611.

¹⁹Gian Antonio Benacchio and Lesley Orme (trans), 'The Harmonization of Civil and Commercial Law in Europe', Central European University Press 2005, pp. 365-371.

²⁰John Paterson, 'The Company Law Review in the UK and the Question of Scope: Theoretical Concerns, Practical Constraints and Possible New Directions' in Robert Cobbaut and Jacques Lenoble (eds), Corporate Governance. An Institutional Approach (Kluwer Law International 2003), p. 141.

²¹Christoph Teichmann, 'Der Grenzüberschreitende Formwechsel ist spruchreif: das Urteil der EuGH in der RS. Vale', Der Betrieb, 2012.

praxi znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat výkon práv zaručených evropským právem.²² Tyto zásady byly použity Soudním dvorem v případech týkajících se mimo jiné práva na náhradu škody a práva na vrácení neoprávněně vybraných poplatků.²³ Na základě těchto principů se společnost zamýšlející přeshraniční přeměnu může spolehnout na pravidla hostitelského ČS platná pro obdobné vnitrostátní přeměny. Na první pohled to zní jako poměrně jasná a jednoduchá konstrukce, ale zavedení zásad rovnocennosti a efektivity v oblasti evropského práva obchodních společností vyvolává řadu velmi závažných otázek, a to jak z hlediska práva obchodních společností obecně tak i z hlediska jiných právních oblastí, jako například daňového práva. Zásady rovnocennosti a efektivity bez podpory v sekundárním právu jsou velmi vágním konceptem.²⁴

První otázka se týká toho, jaký konkrétní druh domácí konverze by měl posloužit ekvivalentem pro přeshraniční přeměnu dané společnosti. V případě VALE italská společnost s ručením omezeným má být přeměněna na maďarskou společnost s ručením omezeným. Nicméně, maďarské právo neobsahuje možnost „převodu“ společnosti s ručením omezeným na stejný typ společnosti, a není pravděpodobné, že právní řády ostatních členských států předvídají možnost takové přeměny. V takovém případě je zásada rovnocennosti absolutně nepoužitelná. To by znamenalo, že nelze uskutečnit přeshraniční přeměnu společnosti do odpovídajících forem společnosti, ale pouze do jiných forem společnosti, které mají upraven postup takové transformace v národním právu hostitelského členského státu. Je zřejmé, že takový výklad rozhodnutí VALE je neudržitelný, neboť fakta daného rozhodnutí jasně ukazují, že konverze ze společnosti s r.o. v jednom členském státě do společnosti s r.o. v jiném členském státě by měly být chráněny.

Druhý problém se týká ochrany zájmů věřitelů, menšinových společníků a zaměstnanců. Není zcela jasné, zda mají být použita pravidla (regulující obchodní společnosti) domovského ČS, hostitelského ČS, nebo obou současně. Na jedné straně Soudní dvůr jasně uvádí, že maďarské právní předpisy týkající se požadavků na vypracování seznamu aktiv a závazků a inventárního

---

²²Dániel Gergely Szabó and Karsten Engsig Sørensen, 'Cross-border conversion of companies in the EU: the impact of the VALE judgement', 2013, LSN Research Paper Series, No. 10-33, p. 9.

²³Takis Tridimas, 'The General Principles of EU Law', Second Edition, 2006, pp. 418-475.

²⁴Karsten Engsig Sørensen & Mette Neville, 'The Internationalisation of Companies and Company Laws', The Columbia Journal of European Law, 2000 p. 197.

soupisu majetku mají být použity.²⁵ Soudní dvůr tudíž potvrzuje dříve formulovanou zásadu, že se na konverzi společností použije to právo obchodních společností hostitelského ČS, které mimo jiné reguluje ochranu zájmů věřitelů, menšinových společníků a zaměstnanců. Současně ale Soudní dvůr stanoví, že odpovědné orgány hostitelského ČS musí brát v úvahu dokumenty získané od orgánů domovského ČS ve vztahu k převodu. Aby získala tyto dokumenty, společnost musí jednat v souladu s ustanoveními obchodního práva domovského ČS, z nichž některé se mohou rovněž týkat ochrany zájmů věřitelů, menšinových společníků a zaměstnanců.²⁶ Soud tedy nepřímo umožňuje situaci, kdy oba dotčené ČS mohou uplatňovat svá vlastní pravidla pro konverze společnosti. Kromě skutečnosti, že paralelní používání dvou souborů právních předpisů vede ke zvýšení časové a finanční náročnosti konverze, může také nastat situace, kdy daná konverze bude úplně znemožněna, protože společnost nebude reálně schopna dodržovat ustanovení obou právních řádů najednou.²⁷ Dále je zajímavé zamyslet se nad tím, že i když oba státy náležitě chrání např. postavení minoritních akcionářů, aplikovaná pravidla stále nemusejí poskytovat dostatečnou ochranu věřitelům a akcionářům konvertující společnosti, neboť tato opatření jsou většinou určena pro národní režim přeměn.

Třetí problém souvisí s otázkou, kdy by měla být společnost smazána z evidence v příslušném rejstříku domovského ČS, a kdy by měla nová společnost vzniknout a být registrována podle právních předpisů hostitelského ČS. Generální advokát Jääskinen poukazuje ve svém názoru, že původní společnost by měla i nadále existovat i po vzniku nové společnosti, a to jak v podle práva hostitelském ČS, tak podle práva domovského ČS a podle odpovídajících ustanovení evropského práva.²⁸ Z tohoto důvodu je potřebná vysoká míra koordinace a spolupráce mezi odpovědnými orgány jednotlivých členských států, jinak by „upustili vejce“ v období mezi výmazem společnosti z rejstříku domovského ČS, a registrací nové společnosti v hostitelském ČS.

Čtvrtou otázkou je problém tzv. spojovacích prvků. Soud zdůrazňuje, že hostitelský členský stát může stanovit spojovací prvek pro přemísťující se společnost.²⁹ Prostřednictvím tohoto

---

²⁵VALE, supra note 4, para 52.

²⁶VALE, supra note 4, para 58.

²⁷VALE, supra note 4, para 48.

²⁸Opinion of Advocate General Jääskinen delivered on 15 December 2011 in Case C-378/10 VALE Építési kft. ECR 00000., para 52.

²⁹VALE, supra note 4, para 29.

instrumentu může hostitelský členský stát uplatňovat požadavky tykající se reálné hospodářské aktivity společnosti, pokud se v daném státě aplikuje teorie reálného sídla. Není zcela zřejmé, zda domovský ČS může prosadit požadavek na skutečné sídlo do té míry, že odmítne výmaz společnosti ze svého rejstříku, dokud společnost má své skutečné sídlo v tomto (domovském) členském státě. Pokud by to bylo možné, může členský stát použít teorii skutečného sídla, aby se bránil odlivu společnosti způsobeného založením „fiktivního“ sídla v jiném ČS při zachování rozhodující ekonomické aktivity v domovském ČS. Nicméně, vzhledem k tomu, že společnost by se nacházela v procesu změny rozhodného práva, musí být na hostitelském členském státě, aby rozhodl o potřebném spojovacím prvku.

6. Přeshraniční přeměny a potřeba harmonizace

Aby bylo možné dovolávat se svobody usazování ve smyslu článku 52 a násl. SFEU, společnost musí dle judikatury Soudního dvora provozovat v daném státě hospodářskou činnost prostřednictvím stále provozovny. I když někteří autoři tvrdí, že takový požadavek nemůže být dostatečně odůvodněn žádným ustanovením SFEU samotné, takový výklad postupně získal status ustáleného pravidla právě na základě argumentace Soudního dvora. V případě konverze doprovázené přemístěním reálného sídla je takový požadavek snadno proveditelný, a to vzhledem k povaze přeměny samotné, kdy společnost sleduje pouze usnadnění inkorporace ve státě, ve kterém již vykonává nebo hodlá vykonávat reálnou ekonomickou aktivitu. Problém představuje případ, kdy změna sídla je prováděna pouze za účelem změny rozhodného práva (tj. bez reálné ekonomické angažovanosti v hostitelském státě, tzv. izolované přeshraniční přeměny). Mörsdorf je toho názoru, že nedostatek obchodního spojení s hostitelským členským státem brání této izolované formě přeshraniční konverze před zahrnutím do ochrany v rámci svobody usazování. Stejnou pozici zastává řada německých autorů, a to Behrens, Kieninger a Zimmer.³⁰ Naopak Szydło³¹ a Freitag³² tvrdí, že izolované přeshraniční konverze jsou v souladu s

---

³⁰Respectively, Peter Behrens, 'Das Internationale Gesellschaftsrecht nach dem Centros-Urteil des EuGH', *Praxis des Internationales Privat- und Verfahrensrecht (IPRAX)*, 1999, p. 330; Eva-Maria Kieninger, 'Wettbewerb der Privatrechtsordnungen im Europäische Binnenmarkt', Mohr Siebeck, 2002, p. 159; Daniel Zimmer, 'Grenzüberschreitende Rechtspersönlichkeit', *Zeitschrift für das gesamte Handelsrecht und Wirtschaftsrecht*, Vol. 168, No. 3, 2004, p. 367.

³¹Marek Szydło, 'The Right of Companies to Cross-border Conversion under the TFEU Rules on Freedom of Establishment' *European Company and Financial Law Review*. Volume 7, Issue 3, 2010, p. 423.

požadavky na dovolávání se svobody usazování a měly by jí být chráněny. Zvláště Szydło zdůrazňuje případy Centros a Inspire Art, kdy společnostem, které byly formálně zřízené podle právních předpisů jednoho členského státu, ale podnikaly výhradně v jiném členském státě, byla poskytnuta úplná ochrana na základě ustanovení o svobodě usazování. Tyto podpůrné hlasy zřejmě zahrnují i Evropský parlament, který nedávno vyjádřil názor, že by pravidlo vyžadující přemístění reálného ekonomického sídla společnosti do hostitelského ČS, obsažené v sekundárním právu, představovalo porušení zásady svobody usazování.³³ Neochota některých autorů subsumovat mobilitu společností a zejména jejich právní mobilitu pod ochranu zaručenou ustanoveními o svobodě usazování je přinejmenším znepokojující. Koncept právní mobility je plnohodnotně rozvinut např. v USA a jednoznačně přispívá k udržitelným ekonomickým výhodám vyplývajícím z benevolentní doktríny mobility společností.

Je zřejmé, že dosavadní judikatura neposkytuje jasnou odpověď dokonce na základní otázku o povaze přeshraničních konverzí, kterou Soudní dvůr hodlal zachytit pod rámeček svobody usazování. Navíc rozhodnutí neřeší důležité otázky kolizních norem a ochrany dalších zainteresovaných stran, které by měly být vyřešeny při těchto transakcích.

Cartesio a VALE a jejich důsledky velmi jasně ukazují, že koordinované legislativní úsilí na úrovni EU je nezbytné pro další rozvoj svobody usazování společností.³⁴ Ani právní jistoty, ani procedurální efektivnosti nelze dosáhnout pouhým odkazováním na „přímý účinek“ primárního práva, který přestože brání uplatnění přísnějších vnitrostátních pravidel v jednotlivých případech, neposkytuje komplexní soubor pravidel, který by sloužil jako alternativa k těmto restriktivním vnitrostátním předpisům. Musíme také vzít v úvahu náklady spojené s provozováním zahraniční společnosti a s dodržováním pravidel evidence a zveřejňování v jednotlivých členských státech. Konvertující společnosti se také setkávají s vysokými náklady společenského uznání a pověsti jak v domovském, tak i v hostitelském státě. Netřeba dodávat, že právní jistota má zásadní význam v tomto konkrétním případě přeshraničních převodů, které sebou obnášejí vysoké náklady a obtíže.

---

³²Robert Freitag, 'Der Wettbewerb der Rechtsordnungen im Internationalen Gesellschaftsrecht', Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht 1999, p. 269.

³³Parliament resolution of 10 March 2009 with recommendations to the Commission on the cross-border transfer of the registered office of a company (2008/2196(INI)).

³⁴Gert-Jan Vossestein, 'Transfer of the Registered Office. The European Commission's Decision Not to Submit a Proposal for a Directive, Utrecht Law Review, Volume 4, Issue 1, 2008, p. 123.

7. Závěr

Kauzy VALE a Cartesio připravily cestu pro nový typ přeshraniční transakce, který umožní společnostem efektivně změnit rozhodné právo po převedení svého sídla do jiného členského státu. Tento vývoj v doktríně korporátní mobility lze chápat jako posílení práv poskytovaných v rámci svobody usazování dle ustanovení článku 49 Smlouvy o fungování EU. Většina zkoumaných autorů uznává význam vlivu rozhodnutí zejména pro jasné potvrzení toho, že právo na přeshraniční přeměny je garantované a přímo aplikovatelné na základě primárního práva, tudíž daný typ transakce má být umožněn do té míry, do které jsou obdobné převody povoleny podle vnitrostátních právních předpisů hostitelského členského státu. Soudní dvůr dále potvrdil, že kromě možnosti zvolit si rozhodné právo založením nové společnosti nebo měnit toto právo prostřednictvím přeshraniční fúze, mohou společnosti nyní své rozhodné právo změnit v jednom kroku právě skrze přeshraniční přeměnu. Tento vývoj je obecně vítán, i když někteří autoři poukazují na nesrovnalosti v dosavadní soudní doktríně.

Je jisté, že tato rozhodnutí budou vyžadovat úpravu právních systémů a postupů v případě většiny členských států. Členské státy si již delší dobu uvědomují, že přeshraniční přeměny vyžadují lepší ochranu věřitelů, menšinových společníků a zaměstnanců, a proto je nutné stanovit jasná a dostatečně konkrétní pravidla pro přeshraniční reorganizace. To určuje potřebu členských států koordinovat vytvoření účinného systému, který by umožnil přeshraniční přeměny, a to nejen z hlediska práva obchodních společností, ale také například z daňového hlediska, nebo hlediska pracovněprávního. I když komunikace ohledně daného tématu mezi členskými státy probíhá a nelze si nevšimnout snahy o jednotný postup ve věci, je třeba poznamenat, že dle empirických výzkumů se v praxi ukazuje jako velmi obtížné provádět přeshraniční přeměny a další typy reorganizací s přeshraničním prvkem, protože přesné pokyny pro řešení případných konfliktů na celoevropské úrovni chybí. To i nadále zůstává největším problémem a pokud zvážíme nejasnosti zanechané rozhodnutím VALE, je obtížné pochopit, proč

se Komise ve svém posledním akčním plánu nezavázala k obnovení práce na 14. směrnici v oblasti práva společností.³⁵

Kromě výše poznamenaného existuje ještě řada koncepčních problémů. Členské státy nedokázaly dospět ke společnému chápání samotných cílů korporátního práva a způsobu regulace přeshraniční mobility společností. V důsledku toho je trh pro přeshraniční mobilitu stále poměrně chaotickým prostorem ve stavu, kdy právní předpisy EU neposkytují jasný rámec pro nadnárodní regulaci společností. Tato situace nakonec vyústila v nadměrné spoléhání na Soudní dvůr v průběhu posledních 40 let. Bohužel Soudní dvůr sám o sobě není schopen vytvořit právní a administrativní rámec pro podporu hospodářských svobod, která jeho rozhodnutí opakovaně přiznávají a potvrzují. Jeho judikatura dále selhává ve vypořádání se s různorodými politickými zájmy členských států – to vysvětluje přetrvávání abnormálního omezení autonomie vůle stran, které není přínosné pro firemní subjekty ani pro rozvoj svobod zaručených primárním právem, aniž by přitom byla věnována dostatečná pozornost potřebě jasného legislativního rámce. Neochota Soudního dvora definitivně objasnit zbývající rozpory v judikatuře potvrzuje, že negativní harmonizace představuje neúčinný nástroj regulace obchodního práva a dále posiluje argument pro vytvoření komplexní a systematické právní úpravy, která by účinně vyřešila všechny zbývající otázky.

Z provedeného výzkumu vyplynulo, že současný právní rámec pro přeshraniční přeměny, který je založen pouze na ustanoveních primárního práva, se jeví jako nedostatečný pro praktickou aplikaci daných transakcí. I když judikatura SDEU v oblasti mobility společností byla vlivná a efektivně nastavila nosné prvky doktríny v daném oboru, sama o sobě není schopná kompenzovat neexistenci nezbytných obecně závazných normativních předpisů na úrovni sekundárního práva. Podle očekávání, zkoumaná akademická debata potvrdila v úvodu formulovanou hypotézu, a jednoznačně se shodla na naléhavosti potřeby další legislativní činnosti na evropské úrovni. Nicméně rozsah takové harmonizace a jeho explicitní obsah, zejména v oblasti identifikovaných právních nedostatků a problémů, zůstal převážnou většinou autorů opomenut a skýtá tedy zajímavou příležitost k dalšímu zkoumání problematiky.

---

³⁵Jesper Lau Hansen, 'The Vale Decision and the Court's case law on the nationality of companies', *European Company and Financial Law Review*, Volume 10, Issue 1, 2013, p. 12.